

HARMAT

(HÁROM TÖRTÉNET)

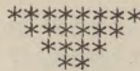

HISZTADRUT OLAMIT SEL NOAR
COFI CHALUCI (NECACH)
HISZTADRUT HABONIM
LISKAT HAKESER B'KIBUC MAAGAN

T A R T A L O M J E G Y Z É K

A BÉLYEGGYÜJTŐK.....Irma Singer
RÉDI ÉS BÁDI..... " "

HARMAT.....Sarah Lévi

Kedves Gyerekek!

Kedves cofék és cofák, bogérok és bogeretek, chalucok és chalucák, - kedves chaverjaink a tnuában és a mosaván!

A mosava alkalmából küldjük nektek meglepetésként ezt a három elbeszélést.

A mosava ifjúságának küldjük, amely a mosaván való résztvételével hirdeti az ifjúság ébredését, az ifjúságnak egy új élet után való vágyakozását. A mosava a jelképe annak, hogy ki akarok szabadulni abból a keretből, amit polgári nevelésnek neveznek. És azért küldjük ezeket a történeteket a mosavára, hogy lássátok belőlük, milyen annak a világnak a szelleme, amelybe készültök. Nem elvont, l,art pour l,art ereci szépirodalmat akartunk küldeni, hanem olyasvalamit, ami az ereci életből folyik.

Íme a három történet. Az első kettőt Mirjam Singer írta, Dagania A. nevelőnöje, a harmadikat Sara Levi, az ereci Noar Oved egyik vezetőnöje. Olvassátok ezeket a történeteket, és biztosak vagyunk benne, hogy a történetek szavain keresztül érzékelni fogjátok a típusokat, fel fogjátok ismerni a hangot, amely jellemzi az ereci nevelést, és meg fogjátok érteni a szellemet, amely irányítja ezt a nevelést.

Szorakozzatok jól a mosaván, merítsetek belőle sok erőt magatoknak, és kerüljétek minél közelebb a saját ideáljaitokhoz. Ennél jobbat nem tud kívánni nektek a

LISKAT HAKESER.

B é l y e g g y ü j t ö k .

Szenvedélyek jönnek és mennek. De vannak, amelyek meghodítják az embert, - ezek azután oriási folyammá dagadnak, amely mindent elmos és elpusztít, hogy célját elérje.

A mult század végével, amikor a nők vágyva vágyakoztak strucc-tollak után, ezek az oriási madarak, amelyek hosszú lábaikon szabadon vágattak ide-oda a pusztában, kénytelenek voltak hozzászokni ehhez. És mikor ez a szenvedély végre elmúlt, és helyébe jött a kocsagtollak divatja, akkor ezeknek a kedves kis madaraknak a sorsa is hasonlóvá lett a hosszulábuakéhoz.

Szenvedélyek jönnek és mennek a gyermekek életében is, épp-ugy, mint a felnőttekében. Egy napon feltűnt a kvucán egy gyerek, és kezeiben üveggolyók, kicsi, színes golyocskák, amelyeket a világ minden sarkában ismernek. Ha nem tévedek, Gablonzban gyártják ezeket, és egyformán érdekesek minden gyerek számára, Afrikától Skandináviáig. És bár mi felnőttek az egyenlőség megszállottjai vagyunk, - mégis, Daganián minden srác többet akar magának, mint amennyi a másíknak van... És eladnák az orrukat az arcuk közepéről, ha arról van szó, hogy játékot kell szerezni... Mennek varrnak maguknak egy szövetságot, és az üveggolyók adás - vétele előtt megnyílnak a távlatok. És ha semmi sem használ, a zsák nem akar megtelni csillogó üveggolyocskákkal abban a pillanatban, amikor azt gyengéd gyermek szíveik kívánják, - akkor van mentőötlet: részvénytársaságot alapítanak. Néhányan a legkisebbek közül egyesülnek egy társaságban, varrnak egy nagyobb zságot és - társakká lesznek...

Azután elmúlik a láz a kis színes golyocskák után, és a szövetszacsok elfeledve nyugszanak a szekrényekben, - és egy erős, ősi törvény szerint, amelynek paragrafusait még nem ismerjük, egyszerre csak megjelenik kertünk betonösvényein egy kis srác, - és a srác golyalábakon jár...

Ez a jel egy új szenvedély kitörésére.

Es attól a szent perctől kezdve egyetlen fiú, vagy lány nem gondol arra többé, hogy még egyszer golyókkal játsszon. És ismét új iparág létesül: a falábak gyártása.

Ez azonban sokkal bonyolultabb, mint a golyogyűjtés. Bár Daganián nincsenek üzletek, de minden felnőtt, aki utazik vala-

hová, nem mulasztja el, hogy üveggolyókat hozzon haza magával, bármi más ajándék helyett. De a golyalábakkal már sokkal nehezebb az eset... Igaz ugyan, hogy a tiz-tizenkétéves gyerekek már maguk meg tudják csinálni ezeket a falábakat, de a kisebbek vagy reájuk vannak szorulva, vagy pedig a felnőttek ügyességére. Így sokszor kérik meg a papákat, hogy csináljanak csemetéiknek golyalábakat. "Egnagyobb részben azonban mégis az önellátás virágzik.

És ezen a téren zajlik le minden egymásközötti elszámolásuk. Magától érttetődik, hogy az itt-ott található deszkadarabok nem elegendők. Így iskola után elindulnak keresgélgni. Hétköznapi nyelven szólva: deszkákat és gerendadarabokat lopni... Darabokat törnek ki a kerítésekből, és reggelente nem egyszer látni törött kerítést, vagy hiányos ajtókat... ilyenkor tudják: gyermekeinknek, reményeink-reményeinek a kezei vannak a dologban.

Még kell említenem itt azt is, hogy a dologban szerepe van a "hazaszeretet"-nek, - a lokálpatriotizmusnak is. Ezt úgy kell érteni, hogy ha pl. Dagania B., tizpercnnyire fekvő szomszédunk gyerekeinek fadarabokra van szükségük, akkor azt Dagania A.-on szerzik be, vagyis nálunk. És viszont a mi ifjuságunk Dagania B.-n oldja meg falábellátásának a kérdését. Először is, mert szűkebb hazájukban azonnal felismerik a dolgokat, és másodsor, mert a büntető kéz nem ér el egyik kvucától a másikig. Tudják a mi csemetéink, hogy mit csinálnak... Ugyanezt a rendszert követik a dinnyeföldeken is. Dagania B. gyerekei királyi lakomákat rendeznek a mi dinnyéinkből, míg a mi süvölvényeink dinnyemészárszéket nyitnak Dagania B. földjein.

És ime, egy szép napon ama tény előtt állunk, hogy nincs gyerek Daganian, aki a saját természetes lábain járna. Mindnyájan falábakon tántorognak, és magasról nézik az egész világot.
- Van valami a dolog mögött... egyszerre mindnyájan félméterrel, vagy még többel magasabbnak érzik magukat. Beké-kostolnak a felnőttek édenkertjébe, a felnőttekébe, akik álltukban be tudnak nézni még a patikus magas ablakán is...

És a falábakon való mászkálás művészetének vannak különböző fokai. Először csak mászkálnak előre-hátra, azután féllábra, azaz félfalábra ugranak és forognak a saját tengelyük körül, futoversenyeket rendeznek gyorsaságra és távolságra, - így élnek kilenc életet golyalábaikon, és magától érttetődik, hogy minden gyerek a másik babérajaira vágyik.

Míg aztán egy másik szép napon megjelenik az egyik ügyes kis srác, Jonathán, - a saját született lábain, kezeivel megcsör-

get a zsebében valamit, és rákacsint Naftalira. Naftali megérti a baráti jeladást, leugrik a falábakról, odamegy és megkérdi:

- Mi van a zsebedben? Mutasd, mid van?!

Erre onután elővesz a zsebéből egy egész csomag színes gombot. Naftali a fűvön hagyja a falábakat, és már nem lehet elterelni gondolatait a gomboktól.

Mindnyájan leszállanak a falábakról, lerakják őket egy köre, vagy párosával a falnak támasztják őket, - és rögtön a gombok kerülnek a társaság gondolatainak középpontjába.

A falábak pedig bekerülnek valami elhagyott sarokba, onnan pedig végül is a fürdőszobába, tüzelőnek. A falábak korszaka ezzel véget ér.

És megkezdődik a gombok korszaka.

És történik az, hogy egy szép napon felkelsz, fel akarod venni a kabátodat, és megállapítod, hogy nincs rajta egy gomb sem... És még hálásnak kell lenned, hogy a gombokat nem kapkodva, szőröstül-bőröstül szakították le, hanem gondosan leválasztották a szövetről.

Tudniillik ez olyan dolog, amellyel nem lehet terjeszkedni a szomszédság felé, - ebben az esetben meg kell elégedni a hazai készlettel.

A "lelki vágyak"nak e különböző korszakai azonban, - ahogy a felnőttek szokták mondani, - mind csak előzményei a dolgok lényegének.

Ez pedig nem volt más, mint a bélyegek korszaka, amikor is mindnyájan, a legkisebbektől kezdve a legnagyobbakig, postabélyegeket gyűjtöttek. A nagyobbak közülül csináltak maguknak rendes bélyegalbumokat, a bélyegeket elrendezték, mint a világ minden bélyeggyűjtője, világrészek, országok, érték, ár, szín szerint. A kisebbek viszont összeszedtek mindent, dobozokba és zacskókba rakták, a nélkül, hogy valami nagyon érdeklődtek volna színek és országok után. Az összes kicsik, kezdve a gyerekházak zsarnokaitól egészen a csecsemőkig, akik még papa-mamát sem tudtak mondani, mindnyájan bélyegegért sirtak, míg aztán be nem dugtak picí ujjaik közé egy bélyeget. Akkor rögtön abba hagyták a keserves bömbölést... Magától értetődik, hogy a kicsik legszivesebben azonnal szájukba rakták a bélyegeket, - de ezzel is csak azt akarom ábrázolni, hogy a gyűjtőszenvedély mint nő és terebélyesedik mindent el-

borito, hatalmas áldássá...És valahogyan van valami a levegőben, ami végül is kitör és forrásnak indulva, szétárad kvucánk minden házába és minden zugába.

Felesleges is említeni, hogy ezekben a napokban virágzik az adás-vétel nemes erénye is. Gyakran sor kerül arra is, hogy a postaasztalnál, a datolyapálmák alatt, ahol a postazsákokat kiürítik és ahol mindenki kiválogatja a neki szülő leveleket - igen kellemetlenné fajult jelenetek játszódnak le. Délután fél ötkor, amikor Ezriel megjön a postával, a mi bélyeggyűjtőink már ott állnak az asztal körül, és szinte oda sem engedik a felnőtteket.

Megtörténik, hogy Jonathan kinyújtja sovány, csontos kis kezét egy levél után, hogy a bélyeget letépje róla, - és tulajdonosa még nem is látta a levelet. A kezét oersze tettegrik és gazdáját sürgősen elkezdik becsületesre tanítani.

Ha valaki levelet kap, amelyen valami drágább bélyeg van, pl. Honolulu vagy Makongo, - amúgy ugyan nem nagyon gyakori eset, - egyszerre csak azon veszi észre magát, hogy hat-hét kis csavargó veszi körül, akik nem is engedik, hogy a levelet végigolvassa, hanem korusban kéregetnek:

Add ide a bélyeget! A bélyeget! Add ideee!

Te pedig állj oda most és határozd el, hogy a sok könyörgő szempár közül melyiknek add a bélyeget, - mindez pedig akkor, amikor már lekötelezted magad Ezrielnek, hogy neki fogsz adni minden értékesebb bélyeget.

Nem valami kellemes helyzetek ezek, különösen nem akkor, hogyha valóban becsületesen akarsz eljárni.

Szóval, a bélyeggyűjtés korszakában történt, hogy valaki kopogott az ajtomon. Az idő a délutáni pihenés óráiba esett, ugy-hogy épp otthon voltam.

Nagy öröm lett a szobában, amikor belépett régi ismerősünk, kedves barátunk, Jichak N., a sémita nyelvek professzora az egyik híres egyetemen. Ő már sokszor meglátogatott bennünket; részben, mert vonzódott hozzánk, részben, mert különös szimpátia fűzi a tőlünk jól látható Hermon-hegyhez, aztán meg szeret fürödni a mi Kineretünkben, és végül: mert innen akart elindulni utazására a szomszédos államokba, melyeknek kulturájával foglalkozik.

Kölcsönösen üdvözöltük egymást, utána lerakta bőröndjét az ajtó mellé, táskáját pedig a szobámban lévő arab székek egyi-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

kére helyezte. "Érdésemre pedig, hogy merrefelé tart, elkezdte mesélni, hogy most akarja megvalósítani etyik legrégibb álmát, - hogy sok-sok fáradság és utánjárás révén végre sikerült beutazási engedélyt szereznie Hedzsászba, Ibn 'Auzud király országába, és már előre örült a tudományos munkának, amit ott végezni fog.

Szemei ragyogtak az örömtől. Elgondolkoztam. Ez az ember egész életét a könyvek között töltötte. Igaz, hogy nem egyszer utazta be a szakmájához tartozó országokat, de utazásai végeztével mindig visszatért a könyvekhez. Így természetes, hogy a való életet, az élő világot körülbelül annyira ismerheti, mint én a sémita nyelveket... Közben pedig vöröses szakálla már öszülésnek indul...

Miután megfürdött és megivott egy csésze teát, megmutattam neki a szobát, ahol az éjjel aludni fog.

A helyzet pedig ezen a téren az, hogy lakáshiány van. Mint általában mindenütt, nálunk is a szükséglethez képest kevés a szoba, különösen azok számára, akik nehezen dolgoznak. A nem-házások négyesével alszanak egy szobában, és ritka véletlen az, ha csak hárman vannak.

Tudtam, hogy az egyik szobában, ahol három bachur lakik, van egy szabad ágy, - a gazdája elutazott. Így helyeztem el a professzort.

Ez péntek délután történt. Jichak professzor birtokba vette a helyét, mi pedig előre örültünk előadásának, amellyel szokása szerint meg fog tisztelni bennünket estére. Holnap pedig, szombaton, kirándulásra megy a környékre. Bár nyár van, mégis még a "magafajta" "finom ember" is, aki általában a bölcsek társaságában ül, megteheti azt, hogy egy szombati nap elmegy egy kis sétára. Mi pedig, a "bennszülöttek", már alig érezzük a nap legégetőbb sugarait is, és csak az arcunkon lefolyó izzadság juttatja néha eszünkbe, hogy tulajdonképpen Émek Hajardénban vagyunk, egyik serpenyőjében az ördögnek, áldassék a neve...

Szombat délutánig minden le is folyt programmszerűen, - akkor jött a meglepetés.

De addig is, míg eljutunk a sorsszerű meglepetéshez, egy percre más fonalat kell követnünk.

Jichak professzor Gideonnal került egy szobába. Gideonnak pedig van egy kis huga, kb. öt éves. Az idő: szombat reggel. A gyerekek már bevégezték reggelijüket, és most élvezik a szokásos szombati pihenőt. Ellátogatnak szüleikhez, akik ma részben szabadok. Eltekintve azoktól, akik ma sorosak, azazhogy szom-

bati munkára vannak beosztva. Vannak ugyanis munkák, amelyeket semmiképpen nem lehet elhalasztani, mint pl. a munka a tehenekkel, a tyukokkal, a csecsemők és a gyerekházak szolgálata, és a konyha, tekintettel arra, hogy evés nélkül nem lehet szombatot tartani. Így azután minden családból van egy szoros, vagy az apa, vagy az anya. A csemeték azonban szüleiknél vannak, játszanak, szorakoznak, és - természetesen - cserélgetik a bélyegeiket, vizsgálják az új szerzeményeket, és nézegetik az albumokat kölcsönös élvezettel és kölcsönös irigységgel.

Michal és Jochebed két elválaszthatatlan jobarát. Jochebednek két ragyogó fekete szeme van, amelyek csillognak, mint a szilvaszemek, - hosszukás, hegyes kis arc, amely inkább egy kis égerhez vagy nyulhoz hasonlít, a rágcsálók családjának valamelyik tagjára. Ügyes, fürge, mint a menyét, és mindenütt ott található.

Michal pedig az ellentéte: kerekded és erős, szélescsontú kislány, kissé testes, szürkés-kék szemekkel, amelyeknek olyan tüze van, mint valami kis kölyökállatkáénak. Haja szőke, nyakán szorosra, keményre befont kis varkocsok meredeznek. Arcocskái mindig vörösek, és egész lénye olyan bemyomást tesz, mint valami kis vadmacska.

Igy a két kis barátnő először Michal mamája szobájában találkozott. De mert a mama a tehenekkel dolgozik és éppen most próbálja valahogyan behozni azt, amit alvásból mulasztott az éjjel, a két kis srác csak ide-oda ténferog, majd kimegy.

- Gyere, - mondja Michal, - menjünk Gideon szobájába.

Gideon nagyon szereti Michalt. Hoz néha képeket neki, az utóbbi időben még bélyegeket is. Ugyan írni-olvasni még nem tud, de a bélyegek színei és rajzai vonzzák nagyon, - a gyűjtött bélyeget is színek szerint rendezni el.

És így megy, mendégél a két kislány Gideon szobája felé, ahol lakik jelen pillanatban vendégünk, a professzor is.

A szoba üres. Gideon és chaverja elmentek fürödni a Jordánhoz, a professzor pedig velünk ségálgat. És míg ő gondolataiba mélyedten átadja magát a természet csodáinak, - addig szobájában beteljesedik a végzet.

Michal meglátta az ágyon a vendég kezitáskáját, és minden habozás és késlekedés nélkül kinyitotta. Michal úgy tudja, hogy Gideonnak is van egy hasonló táskája, és hát Gideon táskájában ő ugyanúgy keresgélhet, mint a sajátjában. Gideon valóban nem tartogat a táskájában rejtett kincseket, legfeljebb

tankönyveket, meg furcsa-rajzu regényeket, meg néha néhány képet, amit ugysis neki szánt.

Jochebed beledugja hegyes kis orrocskáját a táska sötét mélyébe, és mindjárt kihalász belőle valami szörnyen érdekeset: egy kis zöld tubust. Ő tudja, hogy a papájának is van valami ilyesmije, a fogai számára. Lecsavarja a tubus fejét, és a zöld krém máris bugyborékolva tudul ki. Ő pedig szakavatott kézzel kezd művészi zöld vonalakat húzni a köpadlora, - vonalakat, köröket, mégyszögeket, tarka összevisszaságban, - és borzasztóan meg van elégedve két kis kezének művészi munkájával...

Michal közben más dolgot talált: kis barna könyvecskét, amiben kép is van, és - o, micsoda meglepetés! - rengeteg apró bélyeg, furcsa színekben, odaragasztva, - még nem is látott ilyesmit rövid kis élete folyamán. "Éül, keresztbetett lábakkal, mint az arabok, a padlora, és míg Jochebed mélyen el van merülve művészetébe, addig Michal egyenkint szedegeti ki a kis színes bélyegeket a könyvecskéből. Néha megmakacsolja magát a bélyeg, akkor kitépi, - ha egy kis papírral együtt is, az sem baj...

Ez az egész tevékenység nem tart tovább negyedóránál. Aztán meghallották kívülről a harmadik kislánynak, Malkának a hangját, és rögtön lerakták az egészet, hogy kirohanjanak hozzá.

A szombat csendesen, lassan mulik. Mindenki, aki a hét napjait végigdolgozza a mi egünk alatt, nagyon tudja értékelni azt a hagyományos áldást, aminek a neve sabbat. Mi pedig a sé-tárol egyenesen a chadar-ochelbe mentünk, mivel dél volt. Itt találkoztunk Gideonnal és szobatársával is. Elhatároztuk, Jichak professzorral együtt, hogy ebéd után egyenesen fürödni megyünk a Jordánba.

Jól rendezte el a Teremtő, hogy Jeruzsálemnek, amelynek nincs se folyója, se tava, oly kellemes, friss levegőt adott, míg nekünk, akik itt ülünk a teremtés kemencéjében, adta az örökké kéklő, érókké frissítő és kellemes Jordánt és Kineretet, hogy ne csak szomjas földjeinket tudjuk öntözni, hanem izzo testünket is fel tudjuk üdíteni a munka után.

Miután én hazamentem a szobámba, Jichak professzor és két szobatársa elmentek fürödni a Jordánba.

Ugy négy ora lehetett délután, amikor szobám ajtaja nagy robajjal kinyílt, minden kopogtatás nélkül, és rajta Jichak professzor viharzott be lélekszakadva. Az arda sápadt volt, mint akár a szobám falai, kezében kis barna könyvecskét lengetett, és anélkül, hogy egy szót is kiejtett volna, támolyogva lerogyott a pamlagra. Pillanatig azon tünődtem, hogy hívjak-e or-

vost, azután megkérdeztem, mi történt. Erre ő felemelte kezében az összetépett utlevelet:

Nézze... mit csináltak nekem... nézze... mit csináltak velem.

Közben férjem, Jaakov is bejött, és most mindketten ott álltunk, némán és földig sujtva.

Az első pillanatban, mintha kalapáccsal fejbeverték volna bennünket. Prof. Jichak pedig csak egyre ismételtette:

- Valaki ezt szándékosan csinálta velem - ... szánt szándékkal... valaki meg akar akadályozni a munkámban... szánt szándékkal... a munkámban... szánt szándékkal...

És míg Jaakov, aki éppoly sápadt és megdöbbszent volt, mint ő, vigasztalni próbálta csendes szavakkal és magyarázatokkal, addig én rögtön a színhelyet akartam látni. A detektivek utjára akartam lépni: nyomozni a tettes után, nem pedig a tett után.

És amint kinyitottam a szoba ajtaját, és megláttam a padlón a fogkrémmel odarajzolt futurista képeket, - rögtön tisztában voltam az egész rémtettel. Világos, mint a nap: az egész egyik csemeténk kezemunkája.

Akkor pedig az első dolog megmagyarázni prof. Jichaknak, hogy itt nincs szó előre megfontolt szándékkal elkövetett büntettről; hanem csak kisgyerekek munkájáról. Ugyan tudtam jól előre, hogy ez édeskeveset fog enyhíteni a tények súlyán, mégis fontos volt számomra meggyőzni a professzort, hogy nálunk nincsenek bűnözők. Megértettem és fájlaltam a dolgot, mert tudtam, hogy utiterve a szomszéd országokba ezzel hosszú időre füstbe ment. De ezen egyelőre nem lehet változtatni. Megtörténik életünkben, hogy igen fontos dolgokban a döntés nem rajtunk múlik, és néha minden akaratumk megsemmisül, minden magasabb ideál megtörik egy véletlenségben.

Megtörténik, hogy egy kiskutya játszadozik, hemperog az uton, jön egy auto, a vezető meg akarja kimélni és kikerülni, - és a dolog néhány emberéletbe kerülhet. -

Michal gazdagítani akarta a bélyeggyűjteményét, - és a dolog a professzor utlevelébe került, amelyet hosszú fáradsággal szerzett meg egy tudományos utazás céljaira, - utazás, amelyről egy tudós álmodozott hosszú évek óta, és amelyről máig sem tudom, vajjon elérte-e megvalósítását...

Amellett pedig minden csillapító szó, és minden meggyőző bizo-

nyiték ellenére is az elkábult és letört tudos nem akarta elhinni, hogy nem volt szo szándékos rosszindulatrol, amellyel meg akarták volna akadályozni tudományos munkájában. Eltávoztott tőlünk, és az az érzésem, hogy ez a régi, meghitt jobbarátunk -- ellenségünké lett. Azóta a végzetes eset óta egyszer sem látogatott meg bennünket, sem a csodálatos szépségű Kineretet, a Hermont, nem jött, hogy fürödjék a Jordánban, vagy, hogy nálunk pihenjen meg a szomszédos országokba való utazásai alkalmával.

Az esetet követő napon pedig, amikor fürdő után letelepedtünk a Kineret partjának homokjában, kézenfogtam Michalt, leültettem magam mellé, és odahoztam Jochebed-et is, - és itt, a mi hatalmas boltozatu egünk alatt, arccal a Kineret felé fordulva, elmesélte nekem Michal az ő csodálkozó kis hangján az esetet a szép kicsi bélyegekkel, amelyeket ott talált egy kis barna könyvecskében, bátyjának, Gideonnak a szobájában.

És ezzel lehullt a fátyol Dagania bünéről.

- - - - -

Rédi és Gádi.

Ebédünk.

Esős, sáros nap van. Tegnap vihar volt, és bár ma már kibukkant a nap a felhők mögül, mégis szinte lehetetlen kimenni a házból. Gyerekeim így végleg betetőzték a mértéket; tultengő energiájuk, amely rendszeren a szabadban talál levezetést, a hintán, vagy a homokbuckán, - most az ebédnél mutatja jeleit.

Jaelnek például, kicsi a helye, és lábait egészen Noach láb-száráig nyújtogatja.

Roni egy pillanatra nem nyugszik. Minden pillanatban leugrál a helyéről, a széke már félméterrel hátracsuszott az asztaltól, és én már látom előre, hogy végül is mindent le fog rakni a földre, a tányérját, az egész terítékét. Ez a Ronni nekünk sok pénzbe kerül. Tányér, csésze, pohár, kanál, minden, mintha élne, úgy menekül kezeiből, hogy azután cserepekre törjön a padlón.

Egyáltalában: az evéssel kapcsolatos dolgokról mindig fél lehet ismerni az egész embert. Így például Chanan az étellel megrakott kanalat bedugja oriasira tátott szájába, Cvija ott ül és keresgél valami kis morzsa után, amit azután beledug Chanan tátongo torkába; és mindezt a legnagyobb lelkinyugalommal, anélkül, hogy egy pillanatra bezárná ajkait.

Chanan például úgy fogja venni az életet, amilyen. El fog nyelni mindent, és fog járni az utján.

Cvija azonban mindent alaposan meg fog fontolni, mielőtt határoz valamit, és miután határozott, még mindig nagyon ovatos lesz minden lépésénél.

A spenotot határozottan nem szereti a társaság. Igen, amikor arról van szó, hogy felül kell kerekedni az evés nehézségein szert, hogy utána siethessenek a játszótérre valami különleges játék miatt, - akkor a spenot sem sokat számít. Szabadulovizsga, az ördögnek járó köteles rész... De csak így, sztam!

- Mama azt mondja, hogy a spenotban sok vas van. De én csak keresek egyre, és mégsem találok egy pirinyo farab vasat sem!

Egy porszemnyit sem! - mondja Mati, és közben egyre vizsgál-gatja az adagját.

Chanan közben már végzett a spenotjával, és az orrom alá e-meli a tányérját.

- Kérek pundigot!

(Mindnyájan így mondják: pundig. Ugylátszik, így könnyebb, mint a nunt és a gimmelt a szo végén ejteni ki együtt.) És amíg megtöltöm a tányérját, nem mulasztja el az alkalmas pillanatot, hogy bedobjon egy darabka kenyeret szomszédjának, a bölcs Sara-nak a tányérjába. Sara nyugodtan kiszedi a kenyérdarabkát a tányérból, türelemmel vegyes elnézéssel, én pedig már nem tudom, hányadszor csodálom meg a nyugalmát, amelyből sohasem zökken ki. Van abban valami, hogy a szeretet csodákat tud művelni. Ő majdnem hatéves, Chanan majdnem három. Szereti Chanant, és Chanan is őt, de Chanan szeretete vad, viharzó. És ami a legrowszabb, az az, hogy Chanan nem tudja visszatar-tani vad érzelemkitöréseit, - így Sara, szeretetének az áldo-zata, nem tehet mást, mint hogy megcsóválja a fejét minden i-lyen tomboláson.

Épp, hogy kinyalták mindnyájan a puddingot a tányérokbol jo étvággyal, - ez nem spenot, ezt nem lehet ide.oda rakosgatni, - amikor felhangzott kintről Rédi ugatása, és a hangon azon-nal felismertük, hogy valaki jön hozzánk.

Felkelek a kis kerek asztalka mellül, és megnyitom félig az ajtot. Egy asszony lép be, kezében zsákkal. Kérdezi:

- Ez itt Dagania gyermekháza?

Kitárom az ajtot, hogy a vendég láthassa benn a gyermekeket.

A társaság körém gyül. Az asszony átad nekem egy levelet, köz-ben leteszi a zsákot.

- Élő liba van a zsákban! - mondja Na ch, - nézzétek, mozog!

Tényleg mozog. Rédi, aki időközben elcsendesült, odamegy a zsákhoz és megszaglássza. En bepillantok a kvélbe, és már min-dent tudok. Köszönetet mondtam az asszonynak, a zsákot pedig bevittem a szobába.

- Mi lehet a zsákban? -

- sündiszno! - kiált Mati, akinek eszébe jutott a sündisz-nopár, amelyet néhány héttel ezelőtt hozott Slomo a banános-ból.

Noach azonban mást gondol.

- Talán ez egy másik kutya?!

Ez a kérdés arról tanuskodott, hogy csalódott Rédiiben. Hétről-hétre várta sovárologva, hogy Rédi kiskutyákat kölyközzön, de Rédiinek, ugylászik, nem jutott osztályrészül kölyökáldás. Sok mászkálása, koborlása után a szomszédos kibbucokban és a kvisen töltött sok-sok éjszakai randevu után még nem néz anyai örömök elé.

- Talán macska? -- kérdi Rika, csillogo kis arcát felém fordítva, míg szemeiben várakozás ül.

“ost már mindnyájan feszülten és izgatottan várnak, nincs értelme továbbra is türelempróbára tenni őket. Hozzálátok kinyitni a zsákot, míg a többiek négykézlábra ereszkedve, lélegzetfojtva figyelnek egy pár feszült pillanatig.

- és a zsákból kiugrik a titok: egy gödölye. Szép kis teremtmény, fekete-fehér foltokkal. Ránknéz tiszta, világoskék, csodálkozó szemeivel és gyenge kis siro hangot hallat, mint valami csecsemő.

A társaság öröme nem ismer határt. Az öröm táncban és tapsban robbant ki, és végül, mint rendesen, körülfognak engem minden oldalról.

Noach elsőbbségi jogot akar biztosítani magának a gödire, mint annakidején Rédiire is, - karjaiba veszi és a szívéhez szorítja, feje a gödi füleire, amelyek, mint hajfürtök csüngenek le, és nem enged hozzá senkit. A három kicsi, Ronni, Rika és Chan, nem találják a helyüket tuháradó örömükben.

-Nézd, hogy csováolja a kis farkát!

-Milyen puha a bőre!

-Micsoda gyönyörű szemek!

-Hol fog aludni?!

-Mit fog szólni hozzá Rédi? Nem fogja megenni?

-Tényleg, meg kell tudnunk, mit szol hozzá Rédi!

- De mindenekelőtt kell készíteni neki valami hajlékot, most itt lesz egyelőre a szobában, mert Rédi az éjjel tán még meg is harapná!

Miután már megelégtették az ölelgetést, és szemeik jollaktak a kis vendég látásával, végül is kénytelen voltam eszükbe juttatni, hogy itt az ideje a déli alvásnak.

- És ha majd már mindnyájan az ágyaitokban lesztek, - mondtam, - betakarva, csendben, akkor majd felolvasom nektek a le-

velet, amit irt a pásztor, a gödi küldöje, és amelyben megírja, hogy ki is ez a gödi.

De szavaim elvesztek a zürzavarban. A gödi ide-oda szaladgált, bemászott az asztal alá, kibujt, majd újból visszabujt, és a gyerekek utána. Unnapi játékok, a megkötött barátság tiszteletére.

Az ora mutatója azonban nem ismer irgalmat és lemondásokat, hanem megy előre figyelmeztető tik-takkal, amit rajtam kívül most más nem hall meg. Így nem volt más választásom, némi kergetőzés után, amin jokat nevetett az egész kis nyáj, megfogtam a gödit és beraktam a játékok szobájába. A társaságot pedig átvittem a másik szobába, ahol voltak az építőköcskék és a nyolc kis összecsukszható ágy, amelyek most kinyitva, előkészítve vártak. -

De amint a gödi egyedül maradt, bögni kezdett keserves-siros hangon. Árvaságának első pillanataiban a nyáj kicsi fia vigasztalást talált a gyermek-nyáj társaságában, és jól érezte magát a kis embergödölyék között, akik vele együtt mászkáltak ide-oda, négykézláb, mint ő maga. De most, hogy egyedül maradt, nehéz elviselnie a magányos árvaságot.

Panaszaitól azonban a társaság egy pillanatra sem tudta lehunyni a szemét. - Erre munkatársnőm, "írjam, azt javasolta, hogy a déli alvás idejére vigyük a gödit az ő szobájába.

Közben a gödi sir és nyöszörög, -- és hogy időközben, ráadásul még Rédi hangja is csatlakozott hozzá, hosszú, keserves vonítással, - a gödi sirása valoban szivettépővé vált.

Kipillantottunk. Rédi ott áll az ablak alatt, amelyen át a kis árva jajgatása árad kifelé. Az ablakhoz emeli a fejét, néha fel-felugrik, és sir a gödivel együtt.

Egyik teremtmény megérzi a másiknak a baját és résztvesz a fájdalmában; vajjon a kétlábonjárók közül hányan dicsekedhetnek ezzel?

Vagy talán az anyai lélek ébredt fel Rédiben? A természet teremtménye, aki különben nem ismeri a fájdalmat, felfogta volna az árva kis kecszegödölye panaszos bögését, és megrezdültek benne a meddő anya lelkének hurjai?

A sirás-jajgatás benn a házban, és a panaszos nyöszörgés kinn, korussá egyesülve, megkeserítette az első percek örömét.

Az ora pedig könnyörtelenül megy előre a maga útján. A gödinek

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

egyelőre el kell tennie egy pár órára.

A társaság nagy zaj és az új chaver jövőjét illető csevegés közben meg lefeküdni. Hogy valami rendet teremtsék a zajban, azt ajánlom, hogy amíg vetkőznek, énekeljenek dalokat. Így a szájat nem kell becsukni, a zajból pedig mégis kellemes ének lesz.

Az meg magától értetődik, hogy most egyszerre eszükbe jutott minden dal, amit tudtak pásztorokrol, nyájakrol, gödölyékről, birkákrol, barikok, - és pár perc múlva már mindnyájan az ágyban vannak, az orrukig betakarva, és néznek rám.

Persze, ígértem nekik valamit! Nagy csendben elővettem a levelet, amit a pásztor írt, és elkezdtem olvasni:

--Dagania kedves gyerekeinek salom!

- Itt küldök nektek egy élő ajándékot, egy hosszú-és puha-fülű kicsi gödölyét. De tudnotok kell, kedves gyerekek, hogy ez nem egy egyszerű, közönséges gödölye! Ez a gödölye elsőszülöttje anyjának, és egyben elsőszülöttje az egész nyájának ebben az évben. Ez a nyáj pedig az első juh-és kecskenyája az első zsidó jisivnak itt, Emek Beit San-ban. Biztosan tudtátok, hogy tavaly szántottuk az első barázdát ezen a földön, amelyen már évszázadok óta nem szántott, nem vetett és nem aratott ember kéz.

Ez a gödi üdvözlétet visz nektek ettől a jisivtól. "Inthogy ez az első gödölyénk, elhatároztuk, hogy nektek adjuk ajándékba. "s remélem, hogy gondozni fogjátok és szépen felnevelitek, hogy legyen, amilyennek lennie kell, hogy mire felnő, legyen vezérbak, aki ért hozzá, hogy nyáját bölcseséggel és értelemmel vezesse. Tartjátok ők egy ideig magatokkal együtt, vegyen részt a játékaikban, és csak azután válasszatok neki nevet.

Adjátok át a gödinek őszinte üdvözlétemet, és kívánságomat, hogy hosszú szakálla nőjön, és hogy látogasson el egyszer hozzánk, egész nyájával, és a kert összes gyermekeivel egyetemben, akiknek ölében, akiknek társaságában nevelkedjen fel, sok áldásra!

A gyógyító nap és a fény özönének áldásával üdvözöl benneteket

Szdéj-Nachum pásztor.

Az ágyaiban elnyujtozkodott kis gyülekezet figyelmesen hallgatta a levél szavait. Igaz ugyan, hogy Chanan hangosan szopta a hüvelykujját, de nagy, fekete, kerek szemei egy pillanatra sem csukodtak le, és Mati is határozottan ébren volt, nem

ugy, mint máskor szokott történni vele, amikor mese közepén el-elszenderedik, és álmában egészen más mesékre figyel.

De amint a levelet bevégeztem, azonnal elkezdtek véleményüket nyilvánítani és megvitatni a levelet, és ezuttal nem kis fáradságomba került, hogy lecsendesítsem és valahogy elaltassam őket.

És ahogy elcsendesedtek, láttam beszédes szemeiken, hogy a beszélgetés folytatódik közöttük, meg a fehér-fekete csikos, foltos kis gödölye között.

Az alvás ideje után első utam munka-chaverámnak, Mirjannak a szobájába vitt, hogy visszavigyem onnan a gödit a gyerekházhoz. És ez volt az alkalom, amikor meg kellett tudnunk, hogy milyen érzelmekkel viseltetik Rédi a kis vendég iránt.

Mentünk együtt a gödivel a gyermekkert felé. A gödi versenyt ugrált és bukfencezett a gyerekekkel. Amint a kert közelébe értünk, karjaimba vettem a kis állatká. Rédi közeledett felénk. És ime: a karjaimhoz emelte szökés kis fejét, meg szaglászta a gödit, - és megnyalta a lecsüngő lábait.

Valamiféle szövetség kötődött közöttük. Erre azután lassan-lassan letettem a gödit a földre. Rédi odament hozzá és elmélyedve, feszülten, hosszasan nézegette. Ez volt a szokásos nézése, ha ismeretlen élőlényel került szembe. Így nézett akkor is, amikor egyszer kaméleont tettem elébe: komolyan, elmélyedően, nagyon figyelmesen; egész lénye merő figyelem volt. Így nézett a csapdában vergődő egérre is. Ilyenkor Rédi szemeinek csillogása olyan, mint a tudosé, aki a mikroszkopjában tanulmányoz valamit. --

Azon a délutánon nagyon el voltunk foglalva. Mindenekelőtt szoptatóüveget és valami csészét kellett találnunk a tejnek, azután meg hajlékot kellett készítenünk számára. És magától értetődik, hogy mind közül Noach volt a legtevékenyebb.

Közben, ahogy mentünk a tehénistálló felé, hogy elhozzuk a tejet, egész idő alatt arról volt szó, hogy nincs még neve a gödinek. És hogy ez nem mehet így tovább, név nélkül. Megtanácskozták a dolgot egymás között, emlékezetükbe idéztek különböző történetkéket gödölyékről, és végül is tölem kértek javaslatot.

-- Hiszen mindnyájunknak van nevünk, és téged sem "sztamm" bachurának hívnak, hanem Mirjannak! Nem lehet mindig csak Gödinek hívni!--

-- Noach! Most nem te vagy soron! Chanan előbb kért szot!

- Chanan elkezdi:

- Hogy én cirogattam és simogattam öt, és hogy megcsokoltam az orrát, és hogy hogy nézett rám, és megtudtam, hogy szeret engem, és salom, és salom, és elég!

Sara, az ő csendes és bölcs modján kijelenti:

- Kell küldenünk neki valamit!

És megint történt most valami, amit nem egészen értek. Noach hirtelen felugrott:

- Küldjük el neki Rédit! A pásztornak szüksége van kutyára!

Ezt ötletszerűen, "hasból" mondta, minden komolyabb megfontolás nélkül, és ezt nemcsak én vettem észre. Hiszen Noach végtelenül szereti Rédit. Egyszer szégyen nélkül mondta szemébe anyjának, hogy Rédit sokkal jobban szereti, mint anyját és apját. Nála ez természetes valami volt. - Noach hajlando volt a legizletesebb falatokat megvonni magától, hogy Rédi szájába adja őket. Es most?!

Talán ez az új vendég vonzoereje? Vagy pedig mindez csak gondolatainak egy röpke, illano szappanbuborékja?

Mondom, nemcsak én csodálkoztam ezen. Mati rögtön válaszolt neki, minden irodalmi válogatás nélkül:

- Tembel! (Arabul: bolond.)

Ez egy korhólo, szeretetteljes szidalom, (vagy szidalmazó szeretet?), amely nincs benne a Torában. Egyáltalában, ugylátszik, a Tora szokincse nem elégíti ki szükségleteinket ilyen "simogató" indulatszavakban, és idegen mezőkön kell megkeresnünk és beüzereznünk őket. És nem mondhatnám, hogy gyerekeink, - természetesen a nagyobbak - tartozkodnának a szidalmaktól és kifakadásoktól, szükségleteiket pedig sémita testvérnyelvüinktől szerzik be, amely annyira gazdag például ilyenfajta izes, zamos kifejezésekben...

Eszembe jut, hogy egyszer egy ötéves fiucskának felnyitották egy sebét. Kettőn tartották öt, és a dolog nem volt valami szorakoztató. A gyerek pedig nem talált a fájdalomnak más leveztést, mint "zaftos" arab kifejezéseket, amelyek egész idő alatt nem fogtak ki ajkairól.

És ha ilyenmodon akarják simogatni egymást, segítségükre jön
Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

ez az alkalmas nyelv.

Ezért nem csodálkoztam, amikor Mati Noach fejéhez vágta:

- Tembel!

Először nem mondott többet, de azután érvek és szidalmak záporával árasztotta el Noachot:

- Oda akarod adni Rédit?! És ki fog majd az ajtonk előtt ülni, és ki fog majd sétálni velünk, és kinek hozunk majd enni-valot, és ki fog majd ugatni éjjel a tolvajokra, és ki lesz nekünk, ha nem Rédi?! MI?!

Noach a füle tövéig elpirult, és szégyenében lehajtotta a fejét.

A végén művészi ajándékot küldtünk a pásztornak: albumot a gyerekek rajzaival, hogy mindenki hozzá tudjon járulni a keze művével.

Gádi pedig a ház fiává lett nálunk, Rédivel is összebarátkozott. A gyerekekkel már jövele első percében joba lett, amerre jártak, mindenütt utánuk odalgott, ha pedig ültek valahol, mindig ott forgolodott körülöttük. Amikor pedig magára kellett hagynunk, és betettük az oljába, ott az ablak alatt, mindig előre tudtuk, hogy egész idő alatt nem fogja abbahagyni a sirást-nyöszörgést. Ilyenkor Rédi mindig felkelt a hancurozásból, szép csendesen, nagy, szeretetteljes gonddal odament az ol drotháló-jához, és a vasdrotokon át elkezdte nyalogatni Gádi arcát. -

Egy nap a zöldségeskertben dolgoztunk, - a mi kicsi kertcskénkben, -- és Gádi Rédivel játszadozott a fűvön. Noach csendesen kilopodzott, és elindult szokásos felfedezőútjára. Ezt a szokást Noach még kétéves korában vette fel, amikor fűrtös kis fejét még be tudta dugni a szopos borjuk oljának kerítésén, és apró lábai tilos ösvényeket tapostak. Mindez pedig valami erős belső kényszerből, szomjuságból, hogy megismerje a világot, és annak minden dolgát. Végül is az egész világot mégsem lehet megismerni a gyerekház falain belül, sem pedig a mi zöldségesbokrainkban és kedves kis virágjainkban. Ezt megérezve, Noach felhasznált minden alkalmas pillanatot, hogy bekukucskáljon a fal tulsó oldalára.

És ime, hirtelen felhallatszik Noach kissé rekedtes hangja:

- Gyerekek! Hagyjátok abba! Gyereke-e-ek! Gyertek, hagyjátok a zöldségeket!

Természetesen egy szempillantás alatt leraktak minden kapát, eldobták a gereblyéket, és mindnyájan futottak, hogy megnézzék a felfedezést.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Siettem, hogy utolérjem őket, és közben kis jelenetre lettem figyelmes: amint Rédi meghallotta Noach hangját, és látta a gyerekeket szaladni, ő is megindult utánuk Noach felé, és Gádi, magában állva maradt a pázsiton, mint akit egyedül hagytak. Amint Rédi meghallotta a siro hangot, abbahagyta a futást, és visszafordulva, elkezdte csóválni a farkát, és odasietett Gádihoz. Ott hozzásimult, és elkezdte simogatni-nyalogatni Gádi nyakát. -

És, lássátok a csodát: Gádi elhallgatott, Rédire nézett, és lecsillapodott.

És a baráti szövetség Rédi és Gádi között olyan különös magaslatra emelkedett, amely a szívet is megkapta.

Ennek előzménye az volt, hogy Noach és Mati látták, amint Rédi szaglászik Gádi farka körül, és hogy Gádi keresgéli az emlőket Rédi hasán. És ezt a derengő szerelmi érzéknek abban a stílusában mesélték el, amely ébredszik már a gyerekek lelkében is, és amely Noachban is érdeklődést kelt Rédi terhesége után, amit annyira vár.

Egy este a kerek kis asztalnál ültünk és ettünk. Mint rendesen, először Noach készül el, azután ati, - kivéve, hogyha nem sujt le a spenot-végzet. Sietnek a hiñtához a hódító jogán, amely azt mondja: azé, aki a legelső.

És ime, kimentek mindketten: Noach és Mati, - denem siettek, mint rendesen, a hiñtához, hanem halljuk hangjukat a lépcsők felől, amint állnak és beszélgetnek. Én meg látom a kissé nyitvahagyott ajton át, hogy Rédi nem csóváltatja most a farkát, és látom, hogy Gádi árnyéka halad el mellette.

Hirtelen beront Mati a szobába és kiabál:

- Gádi szopja Rédit! Gádi szopik! Gyertek, nézzétek!

Ujból megszakadt az evés. És ugyan kinek volna ereje az asztalhoz bilincselni őket, amikor alkalmuk van egy ilyen jelenetet látni? Én is megdöbbsentem egy pillanatra: mi?!

Kimentem én is.

A jelenet nem volt számomra valami kellemes. Valamit éreztem, amiben sok volt a megdöbbsenésből. Ott állt Rédi, a meddő, a gyermektelen, és szemeiből boldogság sugárzik, ott áll, mozdulatlanul, mint akit a helyéhez bilincseltek, és mellette Gádi, a mellső térdeire ereszkedve, szopja és döfködi Rédi hasát...

A gyerekek szinte reszketnek az örömtől a furcsa családi jelenet láttán. Voltak a kibbuc chaverjai közül is, akikből kitört a nevetés a természet e ritka játékának láttára. De engemet mély fájdalom ragadott meg. Ez nem volt más, mint két elárult, magányos teremtmény tragédiája. Rédi sovárgó vágyakozása játékos, édes kis kölykök után, és Gádi fájo vágyodása távoli anyja után, - ez hozta őket oly közel egymáshoz, ez kötötte őket ilyen csalóka családi kapcsolatba, - és most mindkettőjüket boldoggá tette a természetnek ez a szemfényvesztése, amely egyszerre próbálja most gyógyítani a meddőséget és az árvaságot...

Szóval, nemcsak az emberek, de az állatok is képesek arra, hogy egy pillanatnyi boldogság kedvéért csalfa álmokba ringassák magukat...

És nekem az az érzésem, hogy egy pillanatra Nøch szemében is felvillant egy különös fény, ami megzavarta örömöt...

H a r m a t . . .

Avital sietve haladt a zöldségeskert felé. Ma egy kissé elkésett a munkából. A nap már erősen a láthatár fölé emelkedett.

- Már bizonyára felszáradt a harmat, - vélekedett Avital. Ez pedig azt jelezte számára, hogy alaposan elkésett.

Avitalnak igaza volt. "Ellopta a nap a harmatot" - szokta mondani, ha haragudott a napra. A zöldségek már nem csillogtak, és ez elszomorította.

Szerette olyankor megkezdeni a munkát, amikor még a harmat, mint apró gyémántszem csillogott a zöldségek levelein. Ilyenkor a legfrissebbek a növények és hús csillogásuk örömet lop a szivbe. Ujjaival megérintette az apró vízgyöngyöket, és lelkéből ilyenkor néma reggeli fohász fakadt, melynek elmondásához szegények voltak ajkai.

Az összes kibucchaverok kedves kis vadódnak tartották, aki nem rak féket a nyelvére, hoy megszolja minden érzékenkedést és puhaságot. Csak kevesen tudták, hogy lelke mélyén ő maga is nagyon melegen tud érezni, csak nem tartja magához méltónak, hogy feltárja ezt. Mély és titkos szeretettel szerette a harmatot, a zöldet, a földet, de ezt a világot sem árulta volna el. Egyszer erős fogadalmat tett, hogy soha emberekkel nem fog a természet szépségeiről beszélni. Az emberek általában úgy csodálják a természetet, mint valami szép képet, vagy könyvet. Az olyan meghatározásokat, mint "csodálatos, nagyon szép, kedves," - szívéből megvetette, és soha nem mondta volna, hogy a harmat "csodálatos". Egyszer barátnőjével kettesben korán érkeztek meg a munkába. Ruth a csodálkozástól elnémultan járatta végig a szeméit az eléjük táruló képen, majd így kiáltott fel:

- Avital, Isten ellen való vétek volna hozzányulni a növényekhez. Ilyen gyönyörű, nézd, hogy csillog a harmat a leveleken!

Avital közönyös arccal hallgatta. Ruth megdöbbsent egy pillanatra:

- Avital, hát te talán nem szereted a harmatot?

- Mit tudom én! - válaszolta Avital közönyösen. Kalapját rá-

dobta egy káposztafejre, hogy arról gyors futással gördültek le a harmatcseppek. Ruth némán figyelte. Ez az Avital lelke mélyéig vad.

Gyakran került Avitalra a sor, hogy a permetezőcsövekkel öntözze a zöldséget. Nagyon szerette ezt a munkát. Kedves dolog elnézni, milyen mohón issza be a föld a lehulló vízcseppeket, mint ahogy a csecsemő szopik. És létezik a permetezőknél gyönyörűbb látvány? Lassan, méltoságteljesen fordulnak, kinyújtják csillogó, karcsu karjaikat, bájjal és szépséggel telt mozdulatokkal. Monoton zümmögésük a földnek szoló örök áldásnak tűnik.

- Z-z-z... Igyál, föld! Z-z-z...

Milyen szerény az áldásuk, és milyen csendes a hangjuk, mikor a földhöz beszélnek.

Előkelő mozdulataikban nincsen egy cseppnyi önteltség, vékony vizsugaraikkal pillanattól-pillanatra a föld újabb köreit akarják átölelni. Avital nem tudott betelni ezzel a látvánnyal. De mikor valamelyik barátnője figyelte őt, rögtön félrefordult, közömbös arcot vágott, és a csövek fölé hajolt.

Avital szerette a vizet minden alakjában. Szerette a harmatot és az esőt, a vízcseppeket és a sugarakat. A csoból, az öntözőcsöből, vagy az égből. Szerette a pocsolyát, a patakot, és a tengert.

Szerette a vizet, melynek nincsen színe, de ugyanakkor visszautkrözi az összes színeket, a legvadabb, a legsimogatottabb és a legmegnyugtatóbb színeket. Szerette a vizet, mely különböző alakokat ölt: a végtelen tengertől és a hatalmas vizeséstől a karcsu sugárig, és a gyengéd cseppig. Szerette a vizet, melynek hangja gazdag és sokszínű: az óceán hullámainak zugásától a harmatcsepp susogásáig.

A víz mindig felüdítette szívét. Élvezte a vizet a tues alatt, játszott vele a csap alatt és örömet szerzett neki, mikor kifröccsent a cserépkancsóból, vagy a teafozóból. Ez szintiszta szeretet volt mindahhoz, ami a víz alakjában teremődött. Szívében lappangott egy még el nem ért ohaj: a víz a hó alakját is ölti, és ezt még nem látta, csak képekből és könyvekből ismerte a víz fehér alakját, amint befedi a világot, mint a fehér terítő a szombati asztalt. Abban a reményben ringatta magát, hogy valamikor sikerülni fog eljutnia a távoli északra.

Gyermekek hajlamaival kedves mosolyra készítette a kibbuc felnőtt chaverjait. Mikor egy évvel azelőtt a fiatal kibbucba jött, megkérdezték tőle:

- Milyen beduin-sátorból szöktél meg?

Mert szemei és haja koromfekete tűzben lángoltak. Szikrákat hányt és egyértelmű, erélyes választ adott:

- Erős, szilárd köházban születtem, és csak itt látok beduinsátrakat...

Akkor már tudták a kibbuc tagjai, hogy szemtelen, vadoc lányka került hozzájuk, és nem mertek kikezdeni vele. Kissé furcsa jelenség volt: Kelet sátraiból előkerült cigánylány, aki erős, szilárd köházban született, és megvetéssel néz le a társai és társnői arcáról feléje ömlő szeretet megnyilvánulására, amelyet ébresztett bennük. Nyelvének lángja sokakat perzselt meg. Szikrákat hányt arra, aki közeledett hozzá. Ha lágyan beszéltek hozzá, azt mondotta: zugg! Ha erélyesen szoltak hozzá, azt válaszolta: mi ez az ugatás?! A sátorba szélviharként lépett be, a chader-ochelben úgy forgott, mint a trendelli.

De voltak olyanok, akik közel tudtak férközni szívéhez. Ezek a képzett és csiszolt chaverok voltak. Lelke mély tisztelettel csüngött az illemtudokon. S mikor egyszer Ráchel, egy felnőtt és képzett chavera, azt mondta neki: - Avital, te érdekes leány vagy! - megijedt a lányka, nem értette a szavak értelmét, de sejtette, hogy bizonyára bokat kapott. Dühösen grimaszolt, és nehezen tartotta vissza nyelvét valami éles választól. A fiuk rettegettek tőle, és senki nem irigyelte azt a fiut, aki azt merte volna tudomására adni, hogy ő "mégis csak" lány!

De ez a nyákas lány is beadta a derekát. Eleinte nem tudta, mi ez. Egy egész éven keresztül látta, hogy Etán, a kocsis végigvonul szekeren és ostorával az öszvérek hátát simogatja, - és nem volt ebben semmi csodálatos. De hirtelen valami furcsa dolog történt vele. Korán reggel volt ez, egy tavaszi reggel. Avital a kert felé sietett, ahol még a harmat a leveleken csillogott. Mögötte a szekér zörgése hallatszott. Visszafordította fejét, és tekintete Etán szemeibe és mosolyába ütközött:

- Jo reggelt, Avital!

És mielőtt még választ kaphatott volna köszönésére, elhajtott mellette öszvéreivel és szekérével. Önkéntelenül utána nézett. Széles háta volt, hangja bátor. A reggeli köszöntés kellemes volt. Amint a fű fölé hajolt és a harmatot nézte, - mosolygott önmagában és arra gondolt, hogy ezen a reggelen a harmat kétszeresen szépen ragyog.

Hogyan is mondta az a fiu? "Joregelt, Avital!" Milyen kellemes,

férfiás hangja van, mintha a hatalmas föld mélyéből jönne, - mintha a nagy káposztafejekkel nőtt volna együtt. Avital kirántott egy sárgarépát és nagyot harapott belé. Hűsítő, édes íze volt. A rágcsálás zaja és érzése jól esett neki.

- Így dolgozol, Avital? - gunyolódott Ruth.

- Jo reggelt, Ruth! - mondotta Avital mély hangon, mosolygott és Ruth felé hajtott egy sárgarépát, - talán nem jo reggel?

- Jo reggel, mint minden reggel! - válaszolt Ruth, és nem értett semmit.

- De ez a reggel jo reggel!

Sokszor akarta elismételni ezeket a szavakat, figyelni csendesüket, és belőlük azt a kellemes, férfiás hangot hallani, mely a föld mélyéből jön. S mikor ez nem sikerült, himbálni kezdte a répa vékony leveleit és vígan énekelte:

"Reggel napsugára,
A szép lány ma drága,
Gyerünk, gyerünk táncba,
Fiuknak ma nincs ára... "

Ruth hangosan felkacagott:

- Micsoda egy dal ez?

- Ez egy régi nota. Régen így énekeltek. Ti akkor még a galutban voltatok, és mi kicsi beduinlányok voltunk, és itt még nem voltak lányok. Így mesélték nekem.

Estefelé, mikor a fürdőszoba felé indult, beleütközött Étan szekérébe. Rögtön elfordította arcát, kinujtotta két karját, mint egy madár, és a fürdőszoba felé repült, mintha tanveszedelmes vadász lenne. De a vadász nem figyelt a madárra. El volt foglalva öszvéreivel. Nem tudta egyáltalán, hogy ő figyelmet kelt. Annyira szerény volt, hogy nem vonzott senkit, - ez volt rola a lányok véleménye. Ha nem lett volna annyira szerény, tudta volna, hogy Avital előle szökött el, mert farolva jött, mikor meglátta. S ez a tudat bizonyára jól esett volna neki.

Péntek este a vacsora után elkezdődött a horra. Avital Étant kereste a táncolók között, de nem találta. Csalódott volt. Ma estére kész programja volt: az összes táncokat Étánnal fogja járni. Ha nem, - jobb lefeküdni. A bámulok között állt, oldalt, és szeméit az ajtóra szegezte. Merre bujkál ez a kocsis?!

Miért késik?!

A horra lánca szétszakadt és láncszemekként széledtek szét a chaverok a chadar-ochelben. Ime, már megérkezett Mottke a szájharmonikával. Felcsendülnek a polka melodiái, párok állnak sorba, a tánc megindul, erősbbödik...

S Avital, - lelke mélyén tánc után sovárog. Egész testét egy vágy járja végig: táncolni! táncolni! S a fiu nincs itt. Hozzálép Nachum, a legjobb táncos és magabiztosan kéri fel a táncra, ami most bosszantja Avitalt.

- Nincs kedvem táncolni! - vágja oda.

- Nachum elképed. Mi történt?

- "Milye? - gondolja magában, és nem tudja, kinek szol, Nachumnak, vagy Etan-hak.

Mindenki táncol. Csak ő, a jó táncos, kell, hogy oldalt álljon, mint valami nyomorék, szeméit a táncolokon jártatva. S csak azért, mert akaratoskodik, hogy ezen az estén épp a késlekedő fiuval fog táncolni. Még a kövér lányok is táncolnak, - ime, a magas, olajoshaju Sara is erőteljesen himbálja ide-oda a testét, mintha kötelességtudásból táncolna. Nem mosolyog. Arca komoly. De ōea sokkal nevetésesebb. Ő kiste metü, kövértestü, vékony lábai sikeresen ropják a táncot. Ismeri jól a tánc összes fordulatait. Arca szigorú, mint valami munkafelügyelőé. Hogyan lehet ilyen arckifejezéssel táncolni?! - csodálkozik Avital. A test olyan, mint egy hordo, a lábai, mint fogpiszkálók, - nevetés! Avital azt hiszi, hogy egy bizonyos harmonia kell, hogy legyen a felsöttest és a lábak között, legalábbis a tánc alatt. De vajjon kényszeríteni lehet-e Leát, hogy a két összes napjain egyen, és péntek este karcsu legyen? a teste? Továbbá, vajjon szinpadon táncol-e? Aki nek tulságosan kifinomult izlése van, menjen ki és bámulja a csillagokat!!!

Hirtelen megjelent az ajtoban Etan alakja. Megállt, szeméit végigjártatta a táncoló sorokon és ajkán meleg mosoly játszott. Álmosnak tünt, mintha édes álomban mosolygott volna. Avital, mintegy véletlenszerűen, az ajtohoz közeledett s megállt Etan mellett. Ő feléje fordult és egyszerűen megkérdezte:

- Táncolsz?

Avital elfojtotta örömét és eleget tett kérésének. Mikor kezét csipőjén érezte, válaszul összeszorította ajkait, és magában hajtogatta: nem szeretem őt, nem szeretem őt... Csak

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

táncolni kívántam! És mi van ebben?! Étan közönyösnek tünt. Természetesen, a közönyösség bosszanto. Ő ugyan mosolyog, de hiszen ő mindig mosolyog, olyan édes szíve van neki. Ő valóban kitünő táncos. Lenyügöző hanyagság van mozdulataiban. Táncol, anélkül, hogy egy cseppnyi energiát veszítene. Félig lehunyt szemei és jóságos mosolya arcának valami gyermekes-naiv kifejezést adnak, mint egy oriáseber, aki nincs erejének tudatában.

Avital lábai karcsuak, napbarnítottak és erősek. A kibbuc legfürgébb és legrugalmasabb teste nyugszik a vékony lábakon, a vékony, csontos vállakon pedig a bgyvadabb fej nyugszik. És most zavarában beszélni kezd.

- Mostanáig dolgoztál? - kérdi, és hangjából kicsendül, hogy az igazi kérdését visszafojtotta, lenyelte, mielőtt az ajkára került volna. Ő váratott a válaszra. Közben észrevette, hogy cipőit por lepte el, a cipőfűzők rövidek és nem zárják össze cipőjét, haja borzas. Kétségtelenül igen elhanyagolt kinézése van, elég szájalomraméltó a külseje. Kék szemei tágranyiltak, és tisztán nyugodt tekintet áradt belőlük. Hirtelen megváltozott az arckifejezése, mintha csak most jött volna rá, hogy Avitalal táncol, és kedves mosollyal válaszolt:

- Igen, mostanáig dolgoztam.

Többet nem tudott mondani. Általában nem tudott beszélni. Ritkán mondott el két-három összefüggő mondatot. Rendszerint megelegedett egy mondattal, vagy egy szóval, és néha ez az egy szó is nehezebbre esett.

A tánc mindinkább erősbbödött, - azon vészett táncok egyike, amelyek alaposan próbára teszik a táncolók erejét és türelmét. Néhány pár már kifáradt és elhagyták a csatateret. Kevesen maradtak. Több hely maradt, és zavartalanul lehetett táncolni. Mert most kezdődik az igazi tánc. Megnyilik a sziv, mint a csodálatos föld, és vágyak meleg forrásai buknak fel ujjongva.

Étan homlokán, arcán és állán fénylő verejtékcseppek pihentek. Most nem volt visszataszító látvány az izzado arc. A napbarnított arc kifejezése nem panaszkodott kimerültségről. Az a nagy türelmesség öntötte el arcát, mely a világon csak egy dolgnak sajátja: a földnek.

Ugy csillogtak a verejtékcseppek a fiu arcán, mint a harmatcseppek a föld színén. A fiu hatalmasnak tünt. Teste betöltötte az egész űrt, mindenki más eltűnt. Hirtelen Avital a fiu vállára tette kezét, és érezte az izmaiból áradó erőt, és az egész lényéből sugárzó bájat. Csodálkozva nézett a fiura:

- Milyen hatalmas vagy te, milyen hatalmas! - mondta a tekintete.

A fiú mintha megértette volna szemeinek beszédét. Arcán bájos mosolya sugárzott. Világosság lett! - mondta Avital önmagában, - és a fény elterjedt egész testében, míg valami könnyű aggodalom nem fogta el. - Azt hiszem, hogy mostan teljesen átlátszó vagyok. - Őszintén azt hitte, hogy most ő átlátszó és levegőszerű. Ebben a pillanatban nincs is sulya. Már nem is táncol, hanem repdes.

Az összes párok kifáradtak. Mindenki a táncoló Avitalt és Etant nézi. Hirtelen, mintha sötétség borult volna rá, és csak néhány pillanat múlva vette észre Avital, hogy Mottke abbahagyta a szájharmónikázást és megszűnt a tánc.

Étan verejtékét törülte. Milyen szánalmas kinézése van! Alakja összezsugorodott, és porlepte cipői, rövid füzőikkel, nem édes szánalmat ébresztettek most szívében, hanem kicsinyes megvetést.

Mintha tűz elől szökött, menekült volna Avital a mezők fele.

Mikor kiért a közeli lucérnamezőre, levetette magát a földre, és belefurta testét a nedves, hűvös fűbe. Teste égett a tánc lázától, mélyen a tüdejére szívta a levegőt, hogy feloldja benne testének melegét és érzéseinek viharát...

A csillagok pajkos gyermekszemekként kacsintgattak Avital-ra. Hátán feküdt, szemeit az ég felé meresztette, mely sötétnek és vonzoan üresnek tűnt. Lélekezete elakadt s az őt körülvevő föld is elsüllyedt, eltűnt, és csak a teste alatt elterülő kicsiny darabka maradt; a legkisebb mozdulat, és ő behull a sötét űrbe. Összerázkodott és a földhöz simult.

Étan állt előtte, nagy, sejtelmes árnyékként. Mit akar?

- Mit csinálsz itt?

- Iszom a harmatot!

- Meg fogsz hűlni!

Szükség esetén beszélni is tud ez a csendes fiú.

- Ne aggódj miattam!

Étan hallgat. Szegény, bizonyára nem találja a megfelelő szót. Nem kell segíteni neki. Csodálatos ő a zavarában.